

Program treningu kompetencji emocjonalnych wśród dzieci na Litwie (VEIK – Vaiko emocijų išraiškos kontrolės ugdymo programa)

1. Potrzeby i problemy, na które odpowiada program

Problem coraz niższego poziomu podstawowych kompetencji wśród uczniów oraz wczesnego kończenia nauki pozostaje nierozwiązany. Istnieją dowody świadczące o tym, że kompetencje emocjonalne mają wpływ na skuteczne przystosowanie się uczniów i ich osiągnięcia w nauce.

Z badań wynika, że dzieci, którym brakuje kompetencji emocjonalnych, wykazują mniejsze zdolności do adaptacji szkolnej (słabsze wyniki w nauce, wagarowanie). Takie dzieci mają trudności w rozpoznawaniu emocji rówieśników i radzeniu sobie z własnymi emocjami, co wywołuje u nich agresywne zachowanie. Choć szkoły próbują rozwiązać te problemy na różne sposoby, to jednak innowacyjność programu VEIK polega na tym, że w ciągu dość długiego okresu uczy dzieci: rozpoznawać i nazywać własne emocje, komunikować się i wykorzystywać inne umiejętności społeczne, radzić sobie z silnymi emocjami, a także rozwiązywać codzienne problemy.

2. Poziom interwencji

Uniwersalne (skierowane do wszystkich uczniów)

3. Intensywność interwencji

Program VEIK koncentruje się na ciągłym rozwoju emocjonalnym dziecka. Na podstawie praktyki ośrodka opieki dziennej dla dzieci Instytutu Relacji Rodzinnych proponuje się, aby program VEIK obejmował 33 sesje dla dzieci (3 razy w tygodniu) i 3 sesje dla rodziców. Jedna sesja dla dzieci trwa 90 minut, natomiast sesje dla rodziców trwają po 180 minut.

Zainteresowane osoby ze szkół (personel administracyjny i nauczyciele) przechodzą 360-minutowe szkolenie z podstaw programu VEIK.

4. Grupa docelowa i grupa wiekowa

Grupą docelową mają być dzieci i nastolatki w wieku 8–18 lat, które wykazują braki w zakresie kompetencji i umiejętności społeczno-emocjonalnych. Program skierowany jest również do ich rodziców i nauczycieli.

5. Warunki i poszczególne etapy konieczne do realizacji działania

1. W pierwszej kolejności szkoła decyduje, czy program jest potrzebny.
2. Następnie psychologowie szkolni i pedagodzy społeczni (po dwie osoby z każdej szkoły) zdobywają umiejętności potrzebne do przeprowadzenia

programu VEIK w grupie dzieci. Program szkolenia trenerów VEIK obejmuje 96 godzin szkoleń i 20 godzin zajęć pod nadzorem.

3. Po odbyciu szkolenia trenerzy VEIK są odpowiedzialni za dobranie grupy dzieci w szkole.

Kryterium wyboru dzieci do grupy realizującej program VEIK jest niedobór umiejętności emocjonalnych i społecznych u dziecka. Dziecko uczestniczy w grupie VEIK dobrowolnie na podstawie zalecenia szkolnych pedagogów społecznych, psychologów i instruktorów. Jednym z najważniejszych elementów programu VEIK jest chęć dziecka do uczestnictwa w programie.

4. Zajęcia grupowe dla dzieci w ramach programu VEIK odbywają się 3 razy w tygodniu przez około 3 miesiące. Równolegle prowadzone są zajęcia dla nauczycieli i rodziców.

Ważne jest, aby zapewnić dzieciom nieformalną, spokojną i przyjazną atmosferę: wyciszenie, odpowiednie oświetlenie i wygodne siedzenia (w ten sposób ułatwia się zachowanie indywidualnych granic). W miarę możliwości pomieszczenie można podzielić na dwie części: przestrzeń, w której prowadzone są dyskusje, odgrywane są scenki z podziałem na role i rozwiązywane są problemy, oraz przestrzeń do zabaw, rysowania itp.

Każda szkoła decyduje, kiedy dokładnie mają odbywać się zajęcia – mogą one odbywać się po lekcjach lub przed lekcjami (jeżeli dziecko rozpoczyna lekcje po południu).

6. Osoby podejmujące decyzje w sprawie rodzaju wsparcia i możliwych dostosowań

Trenerzy VEIK wspólnie z pracownikami szkoły (psychologami, pedagogami społecznymi i nauczycielami) podejmują decyzję w sprawie potrzeby objęcia dziecka programem VEIK. Trener VEIK zawiera umowę z dzieckiem oraz umowę z rodzicem. Zadaniem dziecka jest aktywne uczestnictwo w programie (odgrywanie scenek z podziałem na role podczas sesji, uczestnictwo w dyskusjach, wykonywanie zadań domowych itp.).

7. Realizacja działania i zainteresowane strony

Posiadaczem praw autorskich do programu jest Instytut Relacji Rodzinnych (Kowno, Litwa). Pracownicy instytutu (psychoterapeuci, psychologowie, pracownicy socjalni) prowadzą szkolenia, superwizje, sporządzają podręczniki dla trenerów VEIK i przykładowe zadania domowe dla dzieci.

Program VEIK realizuje w sposób systematyczny społeczność szkolna: rodzice, dzieci, pedagodzy, pracownicy administracji, NGO.

Trenerzy VEIK mają do wykonania różne zadania, w tym: dobór i tworzenie grupy dzieci, prowadzenie szkoleń dla innych zainteresowanych osób ze szkoły, praca z grupą rodziców i indywidualna praca z rodzicami i dziećmi, ocena kompetencji dzieci, a także utrzymanie grupy VEIK i zapewnienie ciągłości programu.

8. Ogólna odpowiedzialność za wdrożenie

Posiadacze praw autorskich do programu odpowiadają za wdrożenie działania i szkoły realizujące program.

9. Problemy przy wprowadzaniu działania

Trudności we wdrożeniu programu:

1. Program VEIK trwa dosyć długo (około 3 miesięcy), a obowiązkiem dzieci i rodziców jest uczestniczenie w całym programie.
2. Ze względu na to, że dzieci uczestniczą w programie przed lekcjami lub po lekcjach, nauczycielom i rodzicom czasem trudno jest zorganizować zajęcia w ciągu całego dnia.
3. Finansowanie realizacji programu.

Rozwiązywanie problemów:

1. Wstępne rozmowy z rodzicami. Po miesięcznym uczestnictwie w grupie VEIK rodzice zazwyczaj zauważają pozytywne zmiany w zachowaniu dziecka. Dla rodziców stanowi to motywację do tego, aby ich dziecko nadal uczestniczyło w programie, a także do zmiany własnego zachowania.
2. Chociaż zorganizowanie wszystkiego wymaga czasu i przedyskutowania, to jednak szkoła i nauczyciel wykazują odpowiednią motywację, gdyż zauważają zmiany nie tylko w zachowaniu dzieci, ale również w kulturze komunikacji w szkole.
3. Szkoła nie zawsze dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi. Czasem szkoły przenoszą środki z puli środków dla uczniów przeznaczonych na doskonalenie zawodowe nauczycieli, czasem posiadacz praw autorskich do programu otrzymuje finansowanie z różnych źródeł.

10. Monitorowanie i ocena działania

Monitorowanie i ocenę programu VEIK organizują trenerzy VEIK i Instytut Relacji Rodzinnych. Przed zajęciami w grupie i po nich każde dziecko, rodzice i wychowawca klasy wypełniają kwestionariusz mocnych stron i trudności.

11. Wyniki działania

Wyniki wskazują, że po realizacji programu VEIK dzieci, które uczestniczyły w zajęciach, rzadziej zgłaszają problemy fizyczne i emocjonalne. Rzadziej uskarżają się na bóle głowy i brzucha oraz wydają się mniej zmartwione i przestraszone, rzadziej również miewają wybuchy złości itp. Dzieci wykazują między innymi mniejsze problemy w zachowaniu (częściej przestrzegają zasad, rzadziej wdają się w bójki z innymi dziećmi oraz rzadziej kłamią i kradną) oraz większą pewność siebie, a także są bardziej lubiane wśród rówieśników.

12. Zasoby i finansowanie

Środki finansowe UE i budżet państwa.

Jedna szkoła ponosi koszt rzędu 3800 euro, na który składa się koszt materiałów i szkoleń dla nauczycieli VEIK, administracji szkolnej i innych pedagogów szkolnych.

13. Obecny status działania

Program VEIK jest obecnie realizowany w 25 szkołach na Litwie.